

TARNOWSKA DROGA NIEPODLEGŁOŚCI

1. Zbiorowa mogiła powstańców założona w 1863 r. po bitwie pod Grochowiskami znajduje się na Starym Cmentarzu przy skrzyżowaniu ul. Narutowicza z ul. Tuchowską. Odnowiona została w 1891 roku ze składek społecznych. Zbudowana jest z kamieni, w formie wysokiego kopca, otoczona ogrodzeniem z łańcucha. Od strony frontowej, w górnej części tarcza herbowa z brązu, z godłami Polski, Litwy i Rusi. Krzyż w zwieńczeniu kopca imituje sękate drzewo. Na kopcu umieszczono napis: 1863 Poległym za Ojczyznę oraz tablice z nazwiskami poległych powstańców. Obok niej znajdują się groby tarnowskich legionistów, ponieważ to miejsce traktowane jest jako kwatera zasłużonych.

2. Pomnik Wincentego Witosa odsłonięty w 1988 r. przy ul. Lwowskiej na placu Drzewnym. Witos (1874 - 1945), znany polski polityk i działacz ruchu ludowego, pochodził z nieodległych Wierzchosławic. Między innymi w II Rzeczypospolitej sprawował trzykrotnie urząd premiera. Od 1895 działał w Stronnictwie Ludowym, a od 1914 r. w PSL „Piast”, był także członkiem Naczelnego Komitetu Narodowego, w 1919 r. wszedł w skład Sejmu Ustawodawczego. Okazały monument ma ponad 6 metrów, postać Witosa odlana w brązie w pozycji stojącej i ustawiona na granitowym postumencie.

3. Budynek Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej na ul. Mickiewicza. Początkowo w gmachu tym mieścił się główny szpital wojskowy miasta, w 2. poł. XIX w. budynek został przeznaczony na koszary. Stacjonowali tu między innymi żołnierze 57 Pułku Piechoty, do którego w czasie I wojny światowej było powołanych wielu Polaków. W budynku tym rezydowało też dowództwo garnizonu austro-węgierskiego. W październiku 1918 r. rozbrojono nie stawiające oporu posterunki i warty austriackie. Ostatecznie przejście władzy odbyło się spokojnie i bezkrwawo.

4. Budynek Teatru im. Ludwika Solskiego na ul. Mickiewicza - w czasie zaborów mieściła się tu siedziba Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”. Gmach oddano do użytku 7 grudnia 1895 r. W salach oprócz ćwiczeń gimnastycznych odbywały się wykłady, odczyty a od 1903 r. zaczęto w niej wystawiać sztuki teatralne. Podczas I wojny światowej budynek używany był przez stacjonujące w Tarnobrzegu wojska jako m.in. koszary dla żołnierzy. Po wojnie służył tarnobrzegiemu sokółowi do 1939. W latach 1958 - 1960 dawna sokolnia została przebudowana. Stała się siedzibą Miejskiego Domu Kultury, a później Teatru im. L. Solskiego.

5. Siedziba Towarzystwa Strzeleckiego w Parku Strzeleckim na ul. Słowackiego. Tu organizowano imprezy charytatywne, z których dochód przekazywano m.in. na utrzymanie biednych uczniów tarnowskich szkół, wsparcie finansowe dla wygnańców z terenu Prus czy Polaków z zaborze rosyjskim. Tutaj wieczorem 30 października 1918 roku skoszarowano około 200 osób, członków POW i harcerskiego „Pogotowia Narodowego”, utworzonego we wrześniu 1918 roku. 31 października o godzinie 6.00 rozpoczęto zajmowanie siedziby żandarmerii, policji, poczty, banku, a w końcu starostwa. W ten sposób przejęto władzę z rąk austriackich.

6. Mauzoleum generała Józefa Bema w Parku Strzeleckim. Generał Józef Bem urodził się 14 marca 1794 r. w Tarnowie a zmarł 10 grudnia 1850 r. w Aleppo w Syrii. W 1927 roku na środku parkowego stawu rozpoczęto budowę mauzoleum tego uczestnika Wiosny Ludów, polskiego i węgierskiego bohatera. Uroczysty pogrzeb generała, którego prochy sprowadzono z Aleppo, odbył się 30 czerwca 1929 r. Kolumny mauzoleum ustawione zostały na dwustopniowej, wylaniającej się z wody płycie i otoczone kamiennymi kulami, symbolizującymi artylerię, w której Józef Bem służył, połączonymi spiżowymi łańcuchami, odlanymi z przetopionych armat.

7. Dawna siedziba XIV Polskiej Drużyny Strzeleckiej na ulicy Kapitulnej znajdującej się za Tarnowską Katedrą. PDS założona została w lutym 1913 roku i szybko stała się najliczniejszą organizacją paramilitarną w Tarnowie. Czterdziestu trzech jej członków 4 sierpnia 1914 r. na wezwanie Józefa Piłsudskiego wyruszyło stąd do Krakowa na Olendry do tworzonych Legionów Polskich. Dowodził nimi Władysław Langner (ps. „Złom”), późniejszy generał Wojska Polskiego. Dzisiaj w tym miejscu znajduje się pamiątkowa tablica ufundowana przez drużyniaków w 1934 r. w dwudziestolecie ich wymarszu.

8. Pomnik- Grób Nieznanego Żołnierza. Znajduje się on obok budynku I Liceum im. Kazimierza Brodzińskiego. Budowę zainicjowano w latach dwudziestych XX w. Ostatecznie pomnik powstał w 1931 r. Do budowy wykorzystano głazy z cokołu byłego pomnika armii austriackiej, który został zburzony już w październiku 1919 r. Z postumentu wyrasta żeliwna kula - symbolizująca lampkę oliwną z dekoracyjnymi płomieniami. 9 VIII 1931 r. w czasie X Ogólnopolskiego Zjazdu Legionistów Polskich, który odbył się w Tarnowie, w żeliwnej kuli umieszczono 3 metalowe pojemniki zawierające ziemię z cmentarzy legionistów.